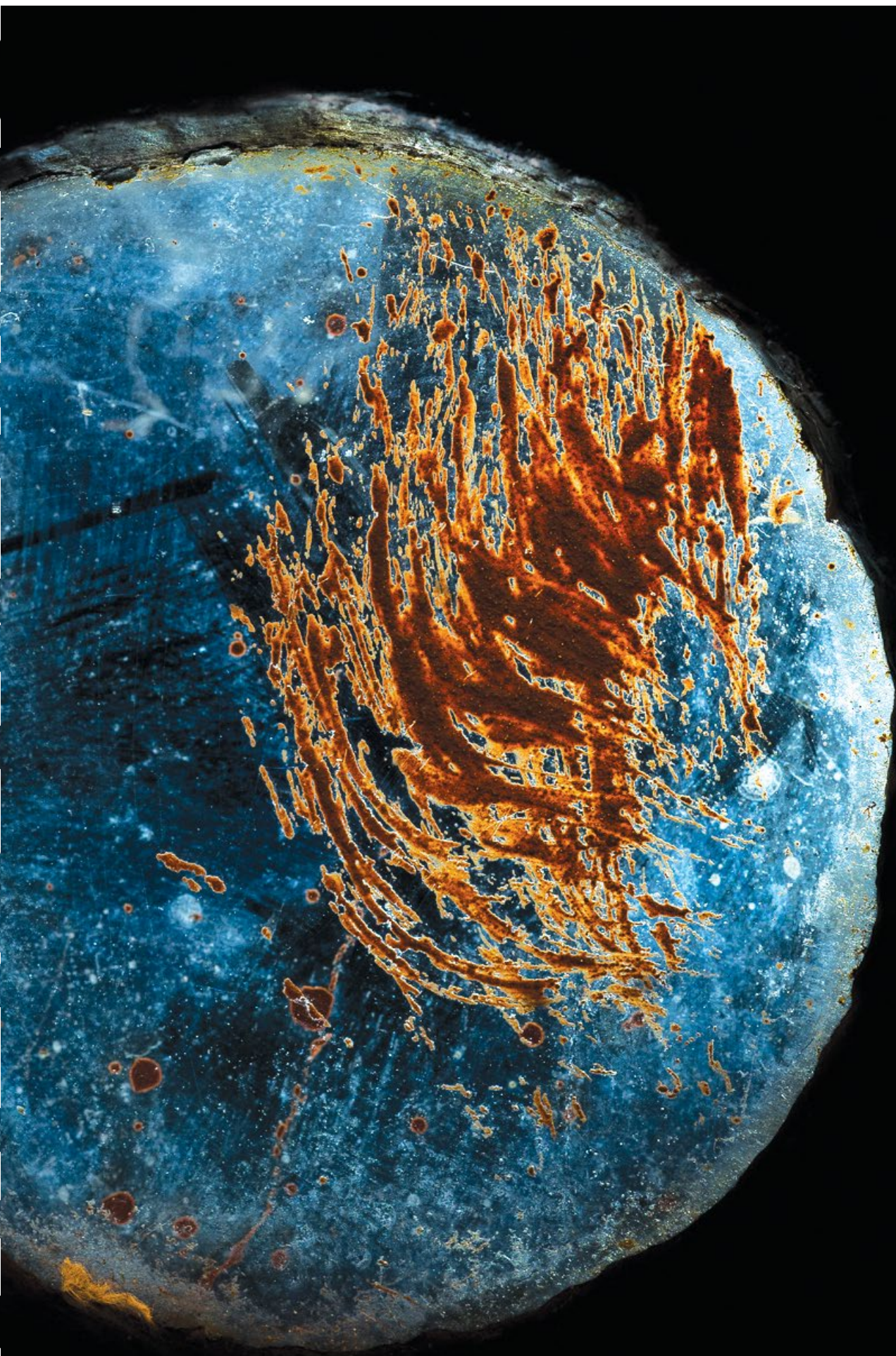

KVADRAS

Valentyn Odnoviun. Kalėjimo kameros durų akutė.
Iš projekto „Stebėjimas / Surveillance“.

etaplus

Meno teritorija #05

2022/05/27

REPRESYVINĮ REŽIMĄ IRGI
GALIMA INTERPRETUOTI
KAIP VĖŽĮ

2

STYGINIŲ KVARTETŲ MUZIKOS
KONCERTAI IŠTISUS METUS
VIRPINS ŠIRDIS IR SIELAS

4

„KAS DO MISLĖ
AUTORIAUS,
NEPERMANAU“

5

TATUIRUOČIŲ PARODOJE –
MEISTRŲ KŪRYBINIS
POTENCIALAS

6

APIE AUTENTIŠKĄJĮ
IR „ŽEMAITIŠKĄJĮ“
ŠIAULIŲ IDENTITETUS

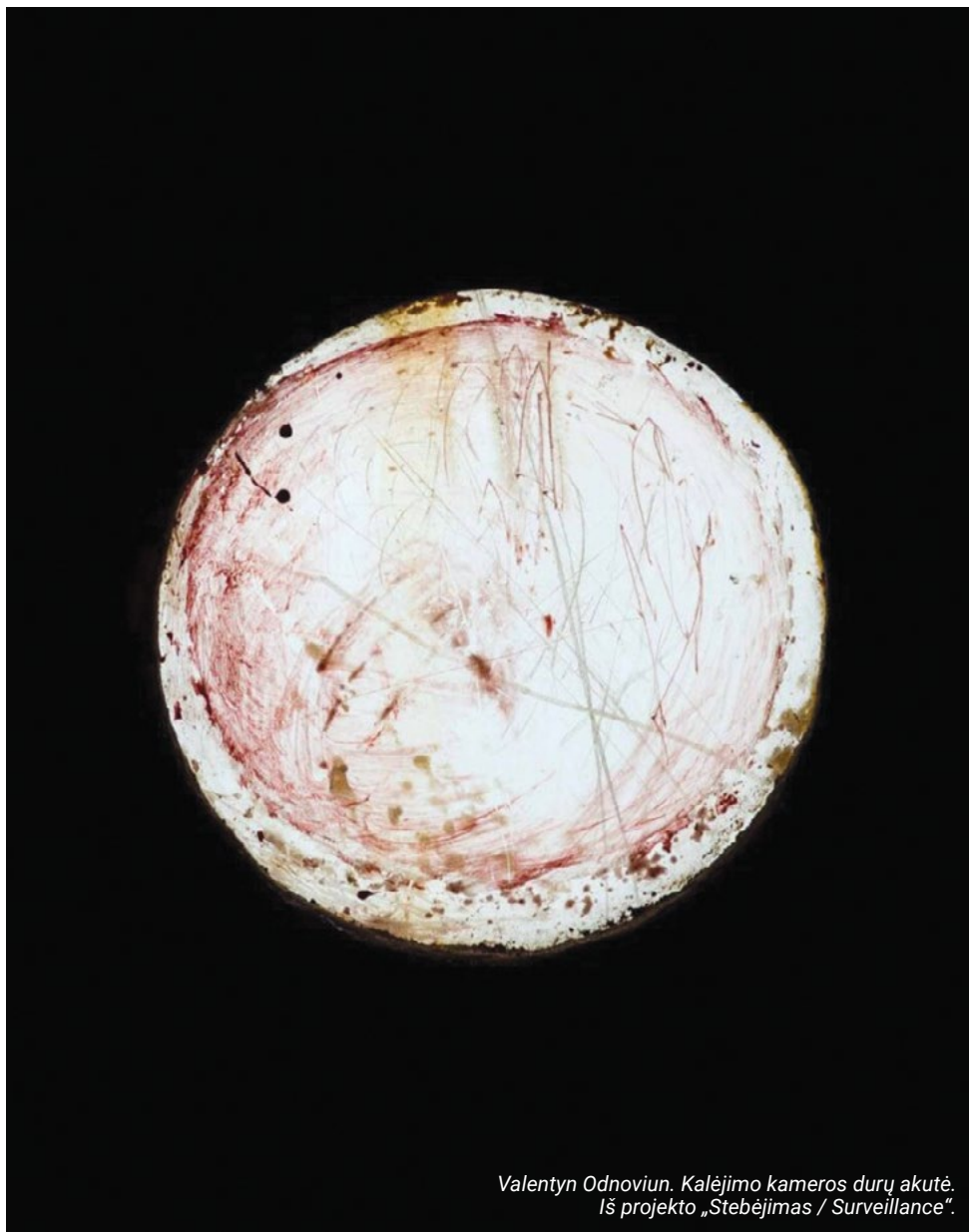
7

KINO KŪRĖJUI
DISCIPLINA – VIENA
SVARBIAUSIŲ

8

Odnoviun.com nuotr.

Valentyn Odnoviun. Kalėjimo kameros durų akutė. Iš projekto „Stebėjimas / Surveillance“.

REPRESYVINĮ REŽIMĄ IRGI GALIMA INTERPRETUOTI KAIP VĖŽĮ

Šandien, gegužės 27 d., prasideda Šiaulių dailės galerijos organizuojamas medijų meno festivalis ENTER'20, kuris šįmet vyksta besitęsiančio karo Ukrainoje fone bei kviečia tyrinėti medijuoto meno ir karo kontekstus. Vienas iš festivalio svečių – Valentynas Odnoviunas, ukrainiečių kilmės menininkas, kurio fotografijos gerai žinomos Europos kultūros centrums ir galerijoms.

Menininką domina istorija ir jos pasekmės, kurias, naudodamas tipografijos ir kriminologijos metodus, jis pristato žiūrovams. Nuosekliai ir estetiškai fiksuodamas įvairių prievartos mechanizmų, režimų kankinimų vietas, menininkas panardina mus suvokimo paradoksuose, kviesdamas nelengvoms diskusijoms apie karo, prievartos mechanizmo ir žmogiškumo, faktų ir interpretacijų santykius. Tai pakankamas pluoštas priežasčių, kodėl kalbamės su autoriumi.

– *Gimei Charkive, bet jau beveik dešimtmetį gyveni Vilniuje. Ar šioje bastūniškumo ir emigracijos realybėje dar verta klausti, kokia tavo tapatybė? Gal save suvoki kaip europietį, o gal – kaip pasaulio pilietį, kuris neįaučia jokios vidinės įtampos ir svetimo koncepcija jam tikrai svetima?*

– Aš buvau, esu ir visada būsiu ukrainietis, tačiau save laikau ukrainiečių kilmės Lietuvos menininku, nes, pragyvenęs beveik dešimtį metų čia, pradėjau naują kūrybos etapą.

Vidinė įtampa visada egzistuoja – ji ir yra kūrybos atskaitos taškas. Man pilietis ir menininkas yra du skirtingi reiškiniai.

– *Kaip susidomėjai fotografija? Ar kas nors aplinkoje tuo užsiėmė?*

– Persirgus vėžiu, fotografija man buvo pasiūlyta kaip terapija. Ji padėjo priimti pasaulį iš naujo. Labai ilgai nežiūrėjau į fotografiją kaip į savo ateities profesiją – man tai buvo laikinas užsiėmimas.

– *Esi minėjęs, kad paauglystėje fotografija tau buvo būdas pažinti pasaulį. Kas dabar tau yra fotografija? Koks tu, kaip kūrėjas, esi joje?*

– Anksčiau tai buvo tik vaizdo fiksavimas, o dabar fotografija man yra instrumentas, kuriuo tyrinėju atvaizdą.

– *Tavo fotografijos neatsiejamos nuo įvairių prievartos, kankinimų, represijų režimų fiksavimo. Kodėl tau svarbu rodyti prievartos mechanizmus?*

– Šitie dalykai susiję su mumis ir realybės konstruktui, kuriame gyvename. Mums reikia žinoti, kaip veikia šitie mechanizmai.

– *Filosofas Jeanas Baudrillardas yra pastebėjęs, kad vartotojų visuomenėje mes smurtą, prievartą linkę stebėti pramogai televizoriaus (dabar jau ir mobiliųjų telefonų) ekranuose. Atseit, tai padeda nusiraminti. Sakyk, ar nebijai, kad į tavo darbus žmonės taip pat gali žiūrėti ne kaip į istorijos faktus, kurių turėtume nekartoti, bet kaip į malonią pramogą?*

– Mano tikslas – pateikti informaciją pamąstymams. Aš siūlau žmonėms atrasti priežastį, o ne tik simptomus. Žiūrovai pa-

tys sprendžia, kaip interpretuoti pateiktą informaciją. Aš jiems palieku laisvę.

– *Įdomus faktas, kad kurdamas naudoji tą patį metodą kaip kriminalistai, dirbantys su nuotraumomis. Ar gali plačiau papasakoti apie šį metodą: kur jo išmokai, kas jame svarbu?*

– Lenkijoje bendradarbiau su Lodzės policijos komisariato kriminalistais. Jie man parodė, kaip elgtis su pėdsakais ir įrodymais. Dabar taikau tą metodą, bet jis labiau metaforiškas.

Fotografija yra pėdsakas, bet kaip jis turi būti suprantamas? Ką fotografija mums rodo? Realybę? Interpretaciją? Patys kriminalistai teigia, kad nuotrauka iš esmės yra objektyvi, nebent tyrimas gali būti subjektyvus. Mano atveju fotografija – už formalų dokumentą ironiškesnis ir atviresnis interpretacijai įrodymas.

– *Dar vienas svarbus metodas – tipologija, kurios tavo kūryboje netrūksta: viskas nuoseklu, struktūruojama, grupuojama... Ar tai tau būdinga kaip asmeniui, kaip subjektui, ieškančiam atsakymų, ar tai išmoktas įgūdis, siekis?*

– Tipologija padeda tyrinėti, lyginti, ieškoti tiek panašumų, tiek skirtumų. Jeigu fotografuočiau ne stebėjimo durų akutes, o auglį, tai būtų kitas tyrimas, kur tipologija padėtų ištirti skirtumą, stadijas ir t. t. Principas panašus. Represyvinį režimą irgi galima interpretuoti kaip vėžį.

– *Vienas žymiausių tavo projektų yra „Stebėjimas. Priežasties tipologija“, kuris buvo gerai įvertintas Lenkijoje („Grand Prix“), Italijoje („Photo Lux“), Šveicarijoje („Musée de l'Élysée“). Jo metu fotografavai Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Ukrainoje, Lenkijoje ir Vokietijoje esančių kalėjimų, kuriuose buvo kalinami politiniai kaliniai, stebėjimo akutes. Žiūrovas susiduria su paradoksu: tai, į ką jis žiūri, yra labai gražu. Žiūrėdami mąstome apie stiklo spalvingumą, raštus, grožį, kurį kuria šviesos žaismas, tačiau tuo pačiu neapleidžia mintis, kur šie objektai buvo nufotografuoti. Ar galėtum išplėsti šį suvokimo paradokso konceptą? Kodėl tau svarbu mus ten nusiųsti?*

– Reikia visada galvoti, kas slypi už gražaus fasado. Į tai, ką tau rodo, svarbiau žiūrėti ne akimis, o protu. Žiūrovams noriu pasiūlyti istorinę režimo situaciją vertinti ne tik praeities, bet ir dabarties bei ateities kontekstuose.

– *Ukrainoje šiuo metu vyksta karas. Žinau, jog jam prasidėjus skubėjai į Lenkiją, kad galėtum padėti pabėgėliams, priimdavai juos draugo bute Varšuvoje, kol rasdavo ilgalaikį būstą. Grįžęs į Vilnių iš pabėgėlių paliktų nereikalingų daiktų, kuriuos jie pasiėmė bėgdami, sukūrei instaliaciją, eksponuojamą „Ti-*

tanike“. Visgi pats sakai, kad karo metu menas tau mirė. Ar tai nėra paradoksas, prisimenant, kad tavo projektuose fiksuojamos būtent karo pasekmės?

– Taip, sakiau, kad mirė, bet tai buvo šokas. Būtų buvę tiksliau sakyti – sustojo. Tada visas pasaulis buvo sustojęs. Paskui pamažu žmonės atsitokėjo, nors pirmosios meno refleksijos buvo naivios, bet jos buvo labai svarbios.

Priimti realybę tokią, kokia yra, pradžioje man irgi buvo per daug sunku ir sudėtinga, todėl kurti meną tuo metu man at-

rodė beprasmiška. Paskutiniai darbai buvo labiau pranešimas (manifestas).

– *Esi ne tik Europoje žinomas menininkas, bet ir meno teoretikas, vienas iš tavo tyrimų laukų – Charkivo ir Lietuvos fotografijos mokyklų lyginimas. Sakyk, ar jos labai skirtingos?*

– Taip, jos skiriasi. Skirtingos vietos užaugina skirtingus talentus. Reikia nepamiršti, kad tam įtakos turi skirtingas mentalitetas, socioekonominės situacijos, istoriniai įvykiai... Vieta, kontekstas lėmė tai, kad fotografijos raidos kelias buvo skirtingas.

– *O kokiai – Charkivo ar Lietuvos – fotografijos mokyklai priskiri savo kūrybą? Kurios bruožų daugiau?*

– Charkivas man turėjo mažiau įtakos. Mano meniniam keliui daugiausia įtakos turėjo profesorius Alvydas Lukys.

– *Ar turi planų ateityje tipologiškai ir kriminalistiškai imtis kūrybinių tyrimų, kurie nesusiję su prievartos mechanizmais?*

– Sunku pasakyti. Prieš kylant aktyviems karo veiksmams Ukrainoje, galvojau, kad eisiu kitu keliu ir nebedarysiu tokių

projektų kaip iki šiol, bet viskas apsivertė vasario 24 d. Ką darysiu toliau, neišsivaizduoju, galiu tik spėlioti.

– *Gegužės 27 d.–birželio 18 d. Šiaulių dailės galerijoje veiks tavo paroda „Nuosekli fiksiacija“. Ar galėtum papasakoti, ką žiūrovai joje išvys?*

– Žiūrovai turės galimybę pamatyti kelis mano projektus, kurie visi telpa į tą tematiką, kurią aptarėme. Jie skirtingi, bet turi daug panašumo.

Roberta Stonkutė

Valentyn Odnoviun. Iš projekto „Irodymo architektūra“

Valentyn Odnoviun. Iš projekto „PW44“

MUZIEJŲ NAKTĮ – ATGIJĘ ŠIAULIAI IR KULTŪRA

Gegužės 14-ąją Šiauliuose vyko Europos muziejų naktis. Tarpautinis projektas pritraukė tūkstančius lankytojų, apžiūrėti ekspozicijas ir dalyvauti naktinėse veiklose kvietė net 17 muziejų. Per vieną naktį Šiaulių muziejai sulaukė daugiau kaip 20 tūkst. apsilankymų.

Po dvejų pandeminių metų ir juos lydėjusių ribojimų, 2022 m. Europos muziejų naktis į Šiaulius grįžo su trenksmu ir buvo ištis kosminė. Pirmą kartą Šiaulių „Aušros“ muziejaus organizuotame projekte dalyvavo tiek daug muziejų, sulaukta itin gausaus žiūrovų apsilankymo. Populiariausia buvo Chaimo Frenkelio vila, joje apsilankė 3 340 lankytojų, Fotografijos muziejuje – 2 548, Venclauskių namuose-muziejuje – 2 118, Dviračių muziejuje – 1 874, Šiaulių geležinkelių muziejuje – 1 840. Per tūkstančio lankytojų sulaukė ir Radijo ir televizijos, Vandentvarkos ir Vandos Kavaliauskienės katinų muziejai.

Atliepiant akcijos idėją – apžiūrėti muziejus vėlyvuojų paros metu, – šiemet buvo pasirinkta plėtoti temą „Kosminė naktis muziejuje“. Lankytojai išvydo kosminių instaliacijų, vaizdo ir garso šou, parodų, išgirdo jaunųjų atlikėjų koncertų ir elektroninės muzikos kūrėjų miksuojamų kosminių muzikos takelių, buvo vedamos ekskursijos, vyko piešinių konkursas ir daugybė edukacinių veiklų.

Lankytojų laukė nemažai netikėtumų: vos įžengus pro Chaimo Frenkelio vilos-muziejaus duris, pasitiko dangaus skliauto instaliacija, o kino salėje vyko kosminis vaizdo ir garso šou. Fotografijos muziejuje

veikė išskirtinė paroda, kurioje užfiksuotos seniausios Saulės fotografijos bei pirmojo lietuviško palydovo nufotografuota kosminė nuotrauka, lankytojai galėjo pakeliauti po neaprėpiamas kosmoso platybes ir atrasti fotografijos ir astronomijos draugystę, išgirsti astrofotografo A. Medvedevo paskaitą tiesiogiai iš asmeninės jo observatorijos.

Didelio lankytojų susidomėjimo sulaukė šiemet duris po rekonstrukcijos atvėręs Šiaulių istorijos muziejus: ten buvo galima apžiūrėti naujai įrengtas erdves, veikiančias parodas, išvysti eksponuojamas geležines kryžių viršūnes, susipažinti su jų ornamentika, simbolika, aktualizuojančia dangaus kūnus. Venclauskių namuose-muziejuje tik tą naktį buvo galima išvysti išpūdingą XIX a. antroje pusėje Vokietijoje pagamintą dangaus skliauto gaublį iš Šiaulių J. Janonio gimnazijos.

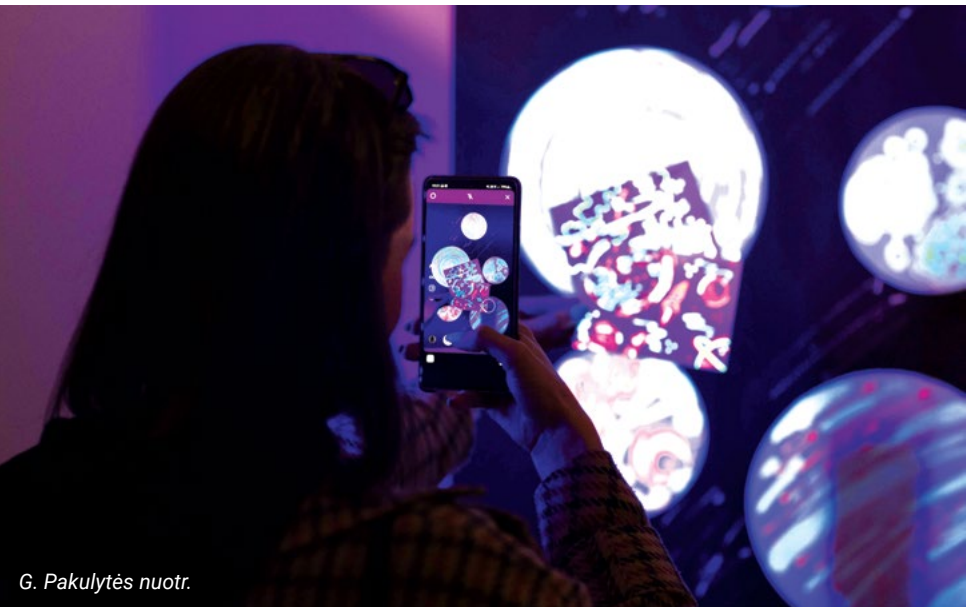
Muziejų lauko erdvėse taip pat šurmuliavo šventiškai nusiteikę šiauliečiai, Chaimo Frenkelio vilos parke ir Fotografijos muziejaus stogo terasoje tradiciškai vyko muzikiniai pasirodymai, Žaliūkių malūnininko sodyboje – edukacinės veiklos, žaidimai, dangaus šviesulių stebėjimas.

Visuose muziejuose lankytojams buvo paruošta daug netikėtumų, įtraukiančių edukacinių veiklų, ekskursijų ir net Valsstybinio Šiaulių dramos teatro užkulisių paslapčių.

Projekto organizatoriai labai dėkingi UAB „Busturas“ ir Šiaulių miesto savivaldybei už specialų lankytojų patogumui sukurtą Muziejų nakties autobusų maršrutą.

Lankytojų srautus padėjo suvaldyti būrys savanorių iš Šiaulių mokyklų. Moksleiviams tai buvo puiki proga pažinti muziejus iš arčiau ir tapti tarptautinio projekto dalimi.

Pranešimas spaudai

G. Pakulytės nuotr.

K. Steponavičiūtės nuotr.

STYGINIŲ KVARTETŲ MUZIKOS KONCERTAI IŠTISUS METUS VIRPINS ŠIRDIS IR SIELAS

Nuo pat vasario mėnesio koncertinės įstaigos „Polifonija“ kamerinėje salėje Šiauliuose skamba kvartetų muzika. Pirmasis koncertas skirtas žymių Lietuvos kompozitorių Anatolijaus Šenderovo, Fausto Latėno ir Vienos klasicistinės mokyklos atstovo Jozefo Haidno atminimui pagerbti. Antrasis dedikuotas pasaulinei sveikatos dienai ir muzikos galiai gydyti, tokiai svarbiai dabartinių įvykių kontekste. Dar du koncertai klausytojų lauks metams įsibėgėjus, tad norintys išgirsti tituluočiausią ir profesionaliausią šalies kvartetų tam progą dar turės.

Pirmajam koncertui apibendrinti simboliškai parinktas vieno iš atliktų kūrinių pavadinimas – „Šviesiam atminimui“. Bendras koncerte skambėjusių kūrinių bruožas – įvairių tautų folkloro elementų naudojimas: F. Latėnas jau minėtame kūrinyje naudojo rusų, žydų, lenkų folkloro elementų, A. Šenderovas, atsigręždamas į savo šaknis, paskutiniame savo kvartete rėmėsi žydų folkloru, o J. Haidnas styginių kvartete naudojo škotiškos muzikos, austriško ir vokiško folkloro elementų.

Pirmas koncerte nuskambėjo didingasis J. Haidno „Kaiserquartet“ – kūrinys, kurtas Austrijos imperatoriui Pranciškui II. Po pusantro šimto metų viena jo dalis tapo Vokietijos himnu, greičiausiai kone kiekvieno lietuvių girdetu per vienas ar kitas sporto varžybas, – ši muzika įrodė savo vertę ir populiarumą. Muzikologo Viktoro Gerulaičio kasdienybės poetu pavadinto J. Haidno kvartetai ir visa jo kurta muzika dažno šiuolaikinio klausytojo lengvai atpažįstama iš kelių taktų, net ir nežinant kompozitoriaus pavardės, tad, panašu, ne per drąsu teigti, kad toks titulas kompozitoriui suteikia nemirtingumą.

Čiurlionio kvartetas (Jonas Tankevičius (I smuikas), Darius Dikšaitis (II smuikas), Gediminas Dačinskas (altas), Elena Daunytė (violončelė)), praeityje turėjęs laimės dirbti su kompozitoriumi F. Latėnu įrašant kūrinių „Šviesiam atminimui“, atliko programą. Prisimindamas įrašą ir patį kompozitorių, kvarteto narys G. Dačinskas papasakojo, koks svar-

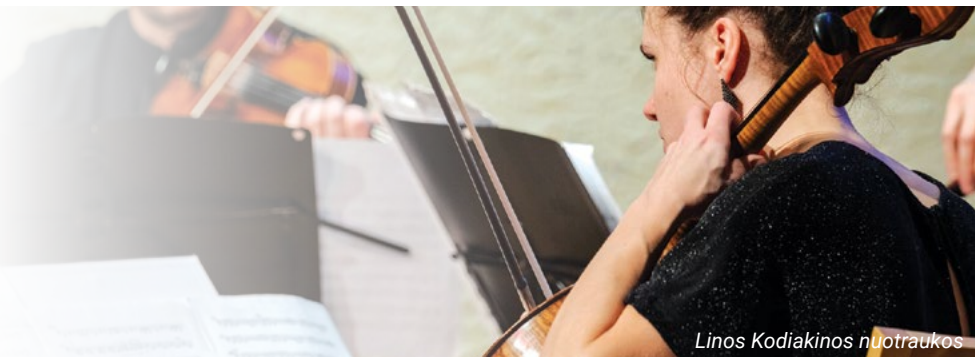
bus buvo kūrinys, dedikuotas emigravusiems Lietuvos muzikams, taip pat – koks atviras kompozitorius buvo muzikantų, atliekančių jo kūrinių, interpretacijoms.

Kūrinys kupinas kontrastų: įtampos momentų, glaudžių sąskambių, tarsi primenančių apie ore tvyrantį nerimą, muzikinio minties plėtojimo, *piano* vietų, neįjaukių flažoletų, netikėtų pauzių ir tarsi minties nutraukimų. Sentimentalios melodijos užbaigė kūrinių užkabindamos širdies stygas ir primindamos apie gyvenimo sukimąsi ratais, būties lengvumą ir tragikomiškumą tuo pat metu.

A. Šenderovo prisiminimas gyvas šiltame jo bendravime su kvarteto nariais, valiūkiškoje šypsenoje ir styginių kvartete Nr. 3. Atliktas kūrinys emociškai ir techniškai sudėtingas, kupinas vidinių išgyvenimų, susikaupimo, nuostabaus instrumentų, kuriems skirtas kūrinys, išmanymo ir taiklaus jų galimybių panaudojimo per kompozicijos meistrystę, siekiant paliečiančio, giluminio, emocinio poveikio. Kūrinys ištis brandus ir sukaupias.

Pabaigoje kompozitorius išveda klausytoją į viltingą skambesį ir nedrąsiai, per liūdesį bei susikaupimą pažada darnią harmoniją, parveda už rankos namo, bet nenuramina, ir toliau, net po koncerto, palieka jaudulį kyboti ir jaukti mintis.

Antrasis koncertas, pavadintas „Muzikos SPA“, atnešė atgaivos pojūtį pirmiausia dėl judraus ir pozityvaus J. Haidno koncerto fortepijonui ir styginių kvartetui Nr. 11, antra – dėl džiaugsmo jaunąja pianistų karta: kvartetui pritarė konkursuose

Linės Kodiakinos nuotrauka

aktyviai dalyvaujanti ir laurus skinanti gabi pianistė Kamilė Palekauskaitė. Koncerte ji pasirodė puikiai techniškai atidirbtu kūriniu ir profesionaliu, sukaupiu atlikimu. Juozo Naujalio muzikos mokyklą bebaidžiai pianistė teikia vilčių ateityje Lietuvos salėse ir toliau girdėti aukščiausiu meistriškumo lygiu parengtus atlikėjus.

Vidmantas Bartulis, kurio du kūriniai taip pat skambėjo koncerte, buvo išskirtinis ir įdomus Kaunui ir visos Lietuvos muzikiniam pasauliui nusipelnęs kompozitorius, mus palikęs 2020 m. Kūrinius atliko kompozitoriaus mėgtas Kauno styginių kvartetas (Karolina Beinartytė-Palekauskienė (I smuikas), Aistė Mikutytė (II smuikas), Eglė Lapinskė (altas), Saulius Bartulis (violončelė)), ne kartą grojęs jo muziką ir su ja susigyvenęs. Šį kartą klausytojai turėjo progą išgirsti nerimastą ir įtampą kupiną kūrinių „Tyliai Naujalis kalbina Vište-

lį“ apie tariamą dviejų istorinių asmenybių susitikimą kartu patylėti.

Kitas šio kompozitoriaus kūrybos vaisius, styginių kvartetas Nr. 1 „O, brangioji“, kabina širdies stygas sentimentalumu, tačiau, kaip ir prieš jį skambėjęs kūrinys, priskirtinas šiuolaikinei muzikai, tad kurtas su savita charakteristika, kūrėjo braižu.

Abu koncertai skatina atsigręžti į kvartetų muziką ir ją vėl ir vėl iš naujo pamilti – jie yra ciklo „Kvartetai“ dalis. Ciklas atkreipia dėmesį į vieną kvartetų pradininkų J. Haidnų, kurio 290-ąjį jubiliejų šiais metais švenčiame, taip pat primena iškilus Lietuvos kompozitorius, iškeliavusius iš šio pasaulio per pastaruosius metus, kai negalėjo vykti koncertai su žiūrovais salėse. Kone geriausias būdas atsisveikinti su kūrėju, jį pagerbti – gyvos liudytojos apie žmogaus ir kūrėjo gyvenimą, jo muzikos, klausymas.

PRISIKĖLIMO AIKŠTĖJE STARTAVO TREČIOJI PARODOS „THEATRUM MUNDI“ DALIS

Gegužės 14 d. vykusioje Europos muziejų naktyje atidaryta trečioji Valstybinio Šiaulių dramos teatro 90-mečio parodos „Theatrum Mundi“ dalis, kuri kviečia pasidairyti po Prisi-
kėlimo aikštės sienoje esančias erdves.

Parodoje eksponuojama išpūdingų gabaritų naujausių spektaklių fotografijų ir scenografijos detalių paroda. Daugiausiai susidomėjimo sulaukė visuose trijuose sienos aukštuose įrengta teatro ložių instaliacija, siūlanti prisėdus ant raudono aksomo teatro kėdžių stebėti už stiklo vykstantį miesto gyvenimą „teatrą“.

Instaliacija „Pasaulis visas – tai scena“ atspindi šiuolaikinį polinkį į performatyvias, realybę transformuojančias ir įtraukias teatro formas. Parodos

idėja kviečia į pasaulį pažvelgti kaip į teatrą arba teatre atrasti visą pasaulį, prisėdus įrengtose teatro ložėse pabūti didžiojo pasaulio teatro stebėtojais, o gal net ir demiurgais.

Pirmosios dvi parodos „Theatrum Mundi“ dalys buvo atidarytos kovo 25 d. Prisi-
kėlimo aikštėje. Parodos architektė Renata Valčik, išskaidydama ekspoziciją į tris skirtingas erdves, atveria ir kviečia pažinti vis kitus teatro meno sluoksnius.

Pirmoji erdvė – tai ant aštuonių kubų sienų išdėstyta fotografijų ekspozicija, iliustruojanti laiko, teatrinės estetikos ir technologijų kaitą. Antroji erdvė – tai pakabintuose kubuose įkurdintas iš skirtingų menų sinergijos gimstantis spektaklio mikrokosmas, sutalpintas į miško, pilies ir naujojo pasaulio tematinis rėmus.

Instaliacija „Pasaulis visas – tai scena“ aikštės sienoje siūlo į pasaulį žiūrėti kaip į sceną, kur kiekvienas iš mūsų atlieka tam tikrą vaidmenį. Juk ir pats teatras yra ne kas kita

kaip iki scenos dėžutės dydžio susitraukęs pasaulis, kurį kas kart, prieš pakylant uždangai, teatro kūrėjai tveria iš naujo.

Paroda „Theatrum Mundi“, skirta Valstybinio Šiaulių dramos teatro 90-mečiui, veiks iki liepos 31 dienos.

Gintarės Pakulytės nuotr.

„KAS DO MISLĖ AUTORIAUS, NEPERMANAU“

Dr. doc. Gintaras LAZDYNAS

Jduokite į rankas mažam vaikui paskaityti gerą romaną, tarkim, Vinco Mykolaičio-Putino „Altorių šešėly“, ir neabejotinai išgirsite: nepatiko, nesupratau, neįdomu. Rėžkite jam kokį tik norite pamokslą, liepkite mintinai išmokti protingų mokslo žmonių išvestas tiesas – niekas nepadės, tiesas jis pakartos, bet įdomiau ar suprantamiau nuo to jam nepasidarys. Kai tas pats vaikas tą patį romaną skaitys aukštesnėse gimnazijos klasėse, labiau subrendęs, jo vertinimas smarkiai pasikeis. Romano tekstas juk išliks nepakitęs. Kodėl vertinimas keisis?

Atsakymo į šį klausimą šiuolaikinis literatūros mokslas ieško nuo praeito amžiaus vidurio, kai dėmesys nuo rašytojo ir jo sukurto teksto nukrypo į skaitytojo sąmonę ir paaiškėjo, kad prasmė, kurią suteikiame tekstui, slypi ne jame, o mūsų sąmonėje. Pats savaime tekstas neturi jokios prasmės. Buvo apibrėžti du esminiai kūrinio dėmenys: reikšmė, kurią kūrinui suteikia rašytojas ir kuri nekinta, ir prasmė, kurią tekstui suteikia skaitytojas ir kuri nuolat kinta. Kai skaitytojas įlieja savo prasmę, tekstas virsta kūriniumi, kuris yra toks, kokia yra skaitytojo sąmonė. Rašytojas gali sukurti patį genialiausią arba patį kvailiausią tekstą, tačiau tik nuo skaitytojo priklausys, kaip jis bus suvoktas – kaip genialus ar kvailas, genialus bus suvoktas kaip beprasmis ar beprasmis kaip genialus. Ne tekstas, o skaitytojo sąmonė nulemia suvokimo kokybę. Bręstant sąmonei, keičiasi ir kūrinio suvokimas – skaitytojo sąmonėje gimstančių prasių kokybė.

Dar ne taip seniai Lietuvoje nebuvo sąmonės, pajėgios kurti ir suvokti europietiškos kokybės kultūrą, tarp lietuviško ir europietiško intelekto žiojėjo bedugnė praraja, gerokai komplikavusi vakarietiškos kultūros suvokimą. Net

ir Vaižgantas pavojingai virš jos pakibo, kai pamėgino skaityti filosofinius Frydricho Nyčės veikalus:

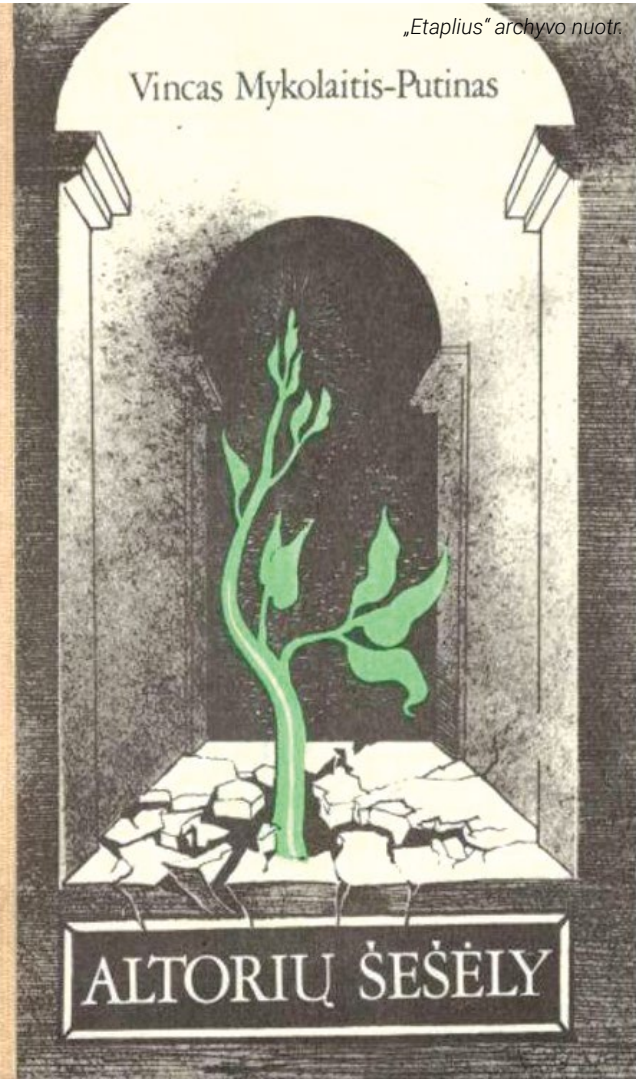
„Aš kitą kartą buvau ėmęsis Ničę skaityti. Žleberiojau žleberiojau, votuliojau votuliojau kaip žalios duonos kąsnį ir neprarijau. Tad nereikėjo nė virškinti. Pamačiau, jogei mano realės mokyklėlės, nė „simunarijėlės“ nepakanka tokiems autoriams skaityti.“

Neįstengęs suvokti žymaus filosofo veikalų, Vaižgantas nedvejodamas juos atmetė, pasilikdamas sau „simunarijėlę“, per kurios langą ir toliau visažiniškai žvelgė į pasaulį, priimdamas tik tą jo dalį, kuri pateko į siaurą „simunarijėlės“ akiratį. Jei nesupranta, vadinasi, minties nėra, išdidžiai teigė rašytojas, nenorėjęs skirtis su savo ribotumu:

„Kai kurie žymūs mūsų inteligentai abejos lyties sakėsi man iš Ničės mokėsi gyventi, iš jo knygų plėtę savo protą. O aš, vargšas, jokios tvarkos, jokio vidaus ryšio, logikos nuosakumo, – nieko tokio, ko mane mokė reikią ieškoti veikale, nemokėjau rasti. Mokėjau sekti tik atskirus pasakymus, ir tai ne visados: tai rodėsi per keistai, per suktai pasakyta, nenatūrališka; tai visai nepajėgiau savo protu patikrinti, ar yra senso. Dažnai man matėsi – nesama.“

Į panašią padėtį pakliuvusi Žemaitė skundėsi Povilui Višinskiui: „Gėtės „Fausto“ niekaip nesuprantu, kad prie tokio mokyto žmogaus velnias pristotų ir taip už nosies vedžiotų; kas do mislė autoriaus, nepermanau“, ir „komedijėlė Moljero nelabai man tepatinka“, „ispūdžio ant manęs nedarą“, o štai Marijos Konopnickos gamtos aprašymai kas kita – tikras menas. „Bairono „Manfredą“ pavarčiau, ir ten vėl dvasios, tai, musėt, genijušų tokia fantazija“, – suglumusi išvedė Žemaitė, kurios protas nepriėmė nieko, kas buvo pakilę aukščiau realistinės vaizdo plokštumos.

Didieji literatūros šedevrai Žemaitėi nepadarė laukto ispūdžio – ji nesuprato, kodėl jie laikomi didžiais. Didingumą ji tikėjosi rasti tekstuose, nors neturėjo juos atitinkančios sąmonės. „Fausto“ ar „Hamleto“ Žemaitė nesuprato ne todėl, kad nebuvo išmokusi literatūros pamokų, o todėl, kad kūrinuose sprendžiamos filosofinės-metafizinės problemos nekilo iš jos pačios santykio su būtimi. Nieko nebūtų pagelbėję ir protingi paaiškinimai. Žemaitė pajuto, kad ji kažko nesupranta, o tai jau pirmasis atsivėrimo dvasiniam augimui požymis.

Samprotaudamas apie lietuvių modernaus meno kelius, dailininkas Justinas Vienožinskis dar 1934 m. pastebėjo: „Koks žmogus, kokie jo sielos išgyvenimai, toks jo ir menas. Primityvus žmogus kūrė primityvias formas, nes jo sielos nesudėtinga struktūra tokių buvo reikalinga.“ Tačiau menas, kaip teigia šiuolaikinis literatūros mokslas, kaip tik ir turi galią kurti sudėtingesnes skaitytojo sielos struktūras, jeigu tik skaitytojas neužsidaro aklina siena nuo formuojančios kūrinio įtakos.

„ŠIAPUS IR ANAPUS PAVEIKSLO“

„Laiptų galerija“ kviečia į vilnietės tapytojos, ilgametės Vilniaus dailės akademijos Tapybos katedros vedėjos Gražinos Vitartaitės tapybos parodą „Šiapus ir anapus paveikslo“.

Tapytojos vaikystė prabėgo Krekenavos miestelyje ant Nevėžio krantų – ta vietovė, saugoma unikalios Nevėžio kilpos, dabar paskelbta regioniniu parku. Ten kunigavo ir eiles kūrė Maironis. Ta vieta, aplinka – tai pradžių pradžia, kuri suformavo tapytojos kūrybos savastį. Jos moto – vidinės

laisvės link – per ilgą kūrybinį kelią yra atrastas ir įgyvendintas, autorė, nevaržoma jokios įtakos, turi susiformavusi braižą, asmeninę tiesą. Nesivaikydama jokių madų, ji savo kūryboje naudoja peizažą, įterpdama simbolius ir daug abstrakčių sąlyginių formų. Tai suteikia paveikslams

daugiasluoksniškumo ir prasmės.

G. Vitartaitė pasakoja: „Peizažas, kurį pasirinkau gamtos ir paties gyvenimo reginiui nusakyti, – tai tapybos laukas, kuriame spalva sukuria erdvę, šviesą, judėjimą ir gali perteikti stiprų jausmą, daugialypį jautiminį pasaulį, kur pračina la-

bai plona riba tarp abstrakcijos ir natūros. Visas mane supantis kraštovaizdis yra pilnas – gelmė ir oras pripildyti nykstančių ir virstančių naujomis formų, naujos kokybės. Burbuliavimo, kitimo, virsmo procesas vyksta be pradžios ir be pabaigos – amžinybėje.“

Parodoje persipina kelios temos: piliakalniai, Neringa ir tėviškės peizažai. Autorės idėjoms išreikšti labai svarbi erdvė, kurią ji randa Neringos juostoje. Ten nutapyti darbai ypač įtaigūs, nėra nereikalingų detalių. G. Vitartaitė erdvę asocijuoja su laisve, kai niekas netrukdo akiai iki pat horizonto, – su vidine, kūrybos laisve. Ji stengiasi užfiksuoti trapią akimirką laiko tėkmėje, kuri ypač juntama Neringoje, kur pėdos smėlyje ar stiebeliai užpustomi ir po akimirkos virsta smėlio bangelėmis – begalybės simboliu. Visa tai autorė meistriškai perteikia tapybos kalba.

Piliakalniai – dar viena G. Vitartaitės įkvepianti tema, kur ji randa savo tapatybę, ryšį su gimtąja žeme. „Aplankiau Kernavės, Upytės, Pavištyčio, Paveisėjininkų, Bakainių, Pilionių ir kitus piliakalnius, siekdama patirti vietos savitumą, energetiką, pajusti peizažo struktūrą, spalvą, erdvę, pagauti ispūdį. Prieš tapydama turiu pajusti impulsą, sąveiką su aplinka,

konkretaus piliakalnio erdvėje – simbolių bendruomeninį ryšį. Pilno piliakalnių komplekso vaizdo nebūtų be šventųjų ažuolų giraičių, kurios tarpdavo artimoje piliakalnių aplinkoje. Masvyūs, archajiški, nenuspėjamo atspalvio žalumo ažuolų kamienai deklaruoja solidų amžių, galybę, jau primirštą giraitės svarbą lietuvių gyvenime. Šventybrasčio ažuolai, augantys Kėdainių rajone, Šventybrasčio kraštovaizdžio draustinyje, yra botaninis Lietuvos gamtos paveldo objektas, saugomas nuo 1960-ųjų. Man tai skirtingos būties, seno ir naujo sąveikos įtampa, išreikšta per spalvą ir formų kontrastą.“

Kai filosofo Arvydo Šliogerio paklausė, kokia filosofija jam priimtinausia: Aristotelio, Platono ar kita, jis atsakė, kad vis dėlto rinktųsi tėviškę, senelio kiemo šakabakštyną, – ten jis randa savo filosofiją, šaknis ir įkvėpimą.

G. Vitartaitės naujausios drobės taip pat nutapytos tėviškėje, kur ji randa savo savastį ir įtaigą. Brandžios pastarųjų metų kūrybos paroda žiūrovą kviečia sustoti, trumpam atsitraukti nuo buities, įsigilinti į save, palikti begalinį šiuolaikinio pasaulio triukšmą, greitį tam, kad rastų savo asmeninę tiesą.

Darius Ančerevičiaus nuotr.

„S_IN art space“ nuotraukos

TATUIRUOČIŲ PARODOJE – MEISTRŲ KŪRYBINIS POTENCIALAS

Lietuvos dailininkų sąjungos (LDS) ir Šiaulių dailininkų organizacijos galerijoje S_IN (Aušros alėja 41) iki gegužės 25 d. veikė meninio tyrimų projekto „Incognito. Tattoo grafika“ paroda. Jos autoriai – šiauliečiai meistrai Emilis Aniulis, Julius Bernotas, Raimundas Cegelskis, Iveta Časonytė, Jonas Jankus, Kotryna Lembutytė, Nikolajus Nemoliajevas, Darius Puodžiukas, Monika Skučaitė, Rokas Šakys.

Prieš 11 metų Lietuvoje parodytas pirmasis dėmesys tatuiruotėms – išleistas albumas „Lietuvos tatuiruotė menas“. Per pastarąjį dešimtmetį tobulėjant tatuiravimo technologijoms, kuriantis naujoms šios paslaugos teikimo kompanijoms, vyko ir lietuviškų produktų generacija. Tai paskatino tirti pokyčius, sujungiant lokalias miesto menininkų ir vartotojų bendruomenės pajėgas.

Projekte „Incognito“ dalyvavo dailininkai, meninį išsilavinimą turintys regiono tatuiruotė meistrai, dailės disciplinas studijuojantys meno ir bendrojo lavinimo gimnazijų baigiamųjų klasių moksleiviai, įtraukę ir savo artimuosius.

Pasak projekto kūrėjų, amžinas grafinis piešinys ant kūno, nuo akmens amžiaus įveikęs 40 tūkst. metų, pa-

siekė mus, išplito tarp jaunimo ir vidurinėsios kartos kaip didesnis ar mažesnis dekoro elementas, netampančias asmens tapatybės dokumentu, vizitine identifikuojančia kortele. Neretai artimos ar tos pačios grupės narius puošia ir maorių, ir samojiečių, havajiečių, ir kitų tautų ornamentikos fragmentai bei jų deriniai.

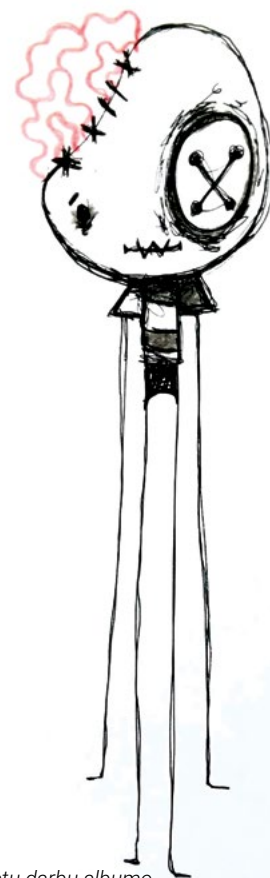
Meistrai pristatė darbus: *tattoo* grafiką, lino raizinius, instaliacijas, asambliažus, tapybą. Taip pat demonstruojami ištatiruoti gipso pirštai, o vienoje instaliacijoje – net darbo įrankis. Šalia meistrų kūrinių – mokinių sukurti eskizai tatuiruotė tema.

Parodoje eksponuoti Sauliaus Sondeckio menų gimnazijos moksleivių, kuriuos moko menų edukologas Rinaldas Damskis, ir Didždvario gimnazijos gimnazistų, kuriuos moko Jovita Ratnikienė, darbai.

Projekto vadovas, LDS Šiaulių dailininkų organizacijos pirmininkas Bronius Rudys džiaugėsi, kad jam pavyko „išprovokuoti veltis į avantiūrą“ studijos „Totemas Tattoo“ vadovą Roką Šakį, tapusį parodos koordinatoriumi.

„Smagu, kad susidomėjusiųjų atidarymu buvo daugiau nei 100, o *tattoo* meistrams – tai lyg profesinė šventė. Yra tokių jų darbų, kurie papuoštų Šiaulių dailininkų parodą“, – pasidžiaugė B. Rudys.

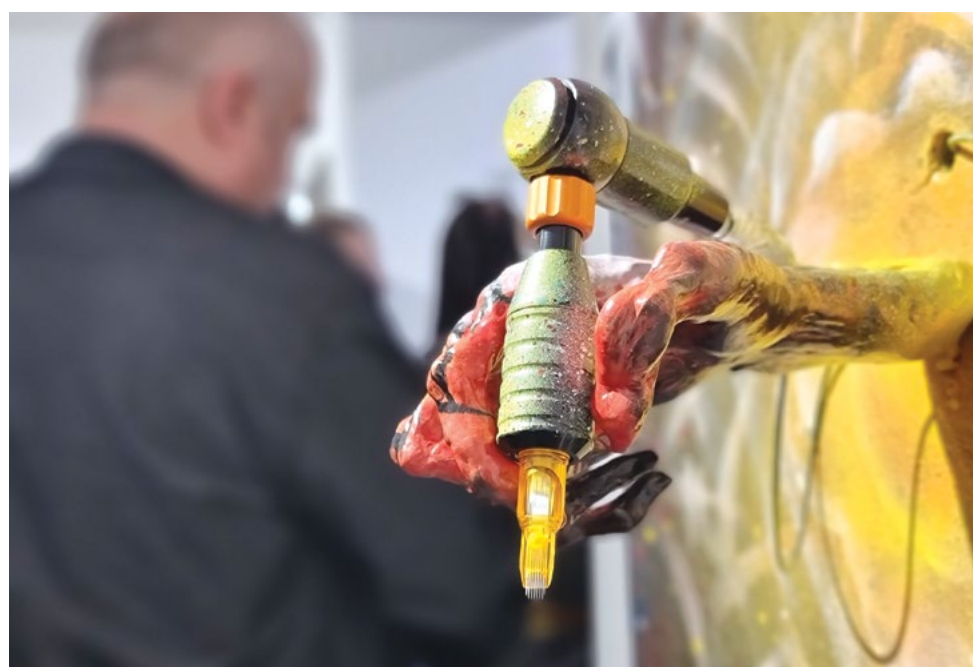
Paroda pavadinta „Incognito“, nes, kaip teigiama jos pristatyme, „*incognito*, slaptai, niekam nežinant, pas tavo bendradarbį, kaimyną ar net draugą įvyksta keistas pokytis. Pokytis, daugeliu atvejų visiškai atsiskleidžiantis nusimetus žiemos drabužius, pliaže ar pirtyje. Ta maža paslaptis – *tattoo*.“

Iš gimnazistų darbų albumo.

► Centre – parodos koordinatorius Rokas Šakys.

„JAUNOJO KŪRĖJO ETERyje“ – JAUNŲJŲ FOTOGRAFŲ GALERIJA

Antrus metus Fotografijos muziejuje vyko jaunųjų fotografų kūrybą pristatantis renginių ciklas „Jaunojo kūrėjo eteris“. Renginiai skirti mažiau žinomų ar tik pradedančiųjų fotografų sukurtoms serijoms pristatyti ir eksponuoti. Projektas ir jo idėja, gimusi 2021 m., šiomet buvo plėtojama toliau ir tapo „scena“, kurioje visos šviesos nukrypo į jaunuosius meno lauko dalyvius.

Keturis pavasario ketvirtadienius šiauliečiai ir miesto svečiai į Fotografijos muziejaus studiją buvo kviečiami pažinti su jaunaisiais menininkais ir jų kūryba. Jaunuosius kūrėjus kalbino organizatorių parinktas vis kitas profesionalas iš kultūros ir meno srities. Kiekvieno renginio metu užgimdavo kaskart nauja intriga – koks santykis vystysis tarp jaunojo menininko ir patyrusio moderatoriaus bei kur nuves judviejų sinergija. Netikėtumo momentas kūrė unikalią kiekvieno renginio aurą. Kūriniai bei su jų atsiradimu susijusios patirtys – meniniai ieškojimai, estetiški sprendimai, kūrybinis procesas – buvo ašis, apie kurią sukosi pokalbis. Siekiant didesnės sklaidos, kiekvieno kūrėjo darbai buvo eksponuojami muziejuje po vieną savaitę.

Jaunieji menininkai buvo kviečiami teikti savo pasiūlymus. Atrankos metu vertinamas kūrinų serijos išbaigtumas, meninės idėjos originalumas, meninė vertė, kūrėjo motyvacija. Išsiskyrė paskutinis projekto renginys, kuriame dalyvavo iš anksto pakviestos ukrainietės fotografės, dėl karo atvykusios į Lietuvą. Pastarasis renginys įgyvendintas bendradarbiaujant su Lietuvos fotomenininkų sąjungos Klaipėdos skyriumi ir jo vadovu Dariumi Vaičekausku.

Projektas „Jaunojo kūrėjo eteris“ debiutavo su Kaune gyvenančių fotografo Justino Stonkaus ir istorikės Ugnės Marijos Andrijauskaitės fotopasakojimu „Pasieniai“, kuriame nuotraukos susijungia su sakytinės istorijos tekstais

ir atskleidžia autentiškas patirtis žmonių, gyvenančių Baltijos šalių pasieniuose. Autoriai kėlė klausimą, ar gyvenimas šalia, tačiau skirtingose valstybėse su skirtingomis kalbomis, religijomis suartina, ar nutolina, o ieškodami atsakymo leidosi į kelionę Lietuvos ir Latvijos šalių pasieniuose. Jų kelionės rezultatas – vizualus pasakojimas apie unikalų šalių kaimynystės reiškinį. Renginį moderavo etnologė dr. Aukšė Noreikaitė.

Iš Šiaulių kilęs jaunosios kartos fotografas Paulius Žizliauskas (ZIZ) pristatė 2021 m. vasarą pradėtą kurti intriguojančiai pavadintą fotografijų seriją „Mama nesužinos“, kurioje dokumentuojami jaunų žmonių, ką tik išrūkusių iš tėvų kontrolės ir patiriančių nevaržomos laisvės potyrius, išgyvenimai sezoninio darbo metu. Fotografas, dirbdamas vandenlenčių parke ir apsigyvenęs daugiausia su už save jaunesniais parko darbuotojais, iš šono stebi ir fiksuoja jų kasdienybę, kurioje susipina buitį, jaučiama atsakomybė darbe ir kasdieniai nuotykių, nerūpestingi vakarėliai, pirmieji kartai. Paulių kalbino ir jo kūrybą analizavo menotyrininkė Ugnė Marija Makauskaitė.

Vilnietė fotografė Milda Vyšniauskaitė pristatė nuo 2016 m. plėtojamą vyrų portretų seriją „What makes a man“. Milda savo kūriniais analizuoja šiuolaikinio vyriškumo sampratą, neigia visuomenėje vyraujančias konservatyvias nuostatas, trina išgalėjusius vyro įvaizdžio stereotipus ir parodo, kad vyras gali būti trapus, švelnus, su makiažu, gali pozuoti nuogas, o vyriškumas, kaip ir bet koks kitas tapatumas, nuolat keičiasi. Anot autorės, vieno dū kriterijų vyriškumui įvertinti ir pamatuoti nėra, o fotografijų herojams ji leidžia būti pamatytiems taip, kaip jie patys nori. Fotografė išskirtinį dėmesį skiria LGBTQ narių reprezentacijai, vyriškumo sampratą analizuoja *queer* bei *drag* judėjimų kontekste. Su Milda kalbėjosi meno istorikas ir fotografas Karolis Sabeckis.

Projekte savo kūrybos apžvalgą pateikė jaunos fotografės Olesia Saienko ir Olia Kowal iš Ukrainos. Abi merginos – Klaipėdos fotografijos rezidencijos programos dalyvės. Iš Lucko kilusi Olesia Saienko kuria dokumentinę ir konceptualiąją fotografiją, kurioje reiškiasi fikciniai vaizdiniai, analizuojamos posttiesos reikšmės. Meninin-

kė manipuliuoja vaizdu, tiksliai trikdo žiūrovo žvilgsnį, nagrinėja objektyvumo ir autentiškumo reikšmes. Iš Černihivo kilusi fotografė Olia Kowal – konceptualiosios fotografijos kūrėja. Menininkė žavisi Charkivo konceptualiosios fotografijos mokykla ir jos kūrėjų, kurie sovietmečiu kūrė avangardinę, laisvą, cenzūrai nepaklūsiančią fotografiją, darbus. Olia drąsiai eksperimentuoja technikomis: spalvina, plėšo, degina, kuria koliažus, fotomontažus, fotografuoja nuogą kūną. Jaunųjų fotografų darbus analizavo ir jas kalbino menotyrininkas Virginijus Kinčinitis.

Projektą iš dalies finansavo Lietuvos kultūros taryba ir Šiaulių miesto savivaldybė.

Fotografijos muziejaus inf.

Milda Vyšniauskaitė. Iš serijos „What makes a man“.

APIE AUTENTIŠKĄJĮ IR „ŽEMAITIŠKĄJĮ“ ŠIAULIŲ IDENTITETUS

Dr. doc. Vigmantas BUTKUS

Būna taip, kad žmogus gauna brangią išmanią dovaną, padėkoja, pasišypso, o dovaną, vos pavartęs, padeda stalčiui, nes nesupranta, neįsivaizduoja jos galimybių, nemoka ja naudotis ir nenori išmokyti. Tada, tarkime, koks nors išmanusis telefonas su sykiu padovanota interneto prieiga dulka stalčiui, o naudojamas laidiniu telefonu, informacijos semiamasi ne iš begalinių interneto resursų, bet iš vietinio laikraščio „Vietinės žinios“, mokesčiai mokami ne naudojantis internetine bankininkyste, bet atstovint eilutę pašto skyriuje.

Yra taip, kad emigrantas iš Šiaulių rašytojas Rimantas Kmita net dviem romanais: „Pietinia kronikas“ ir „Remyga“, ypač pirmuoju, padovanoja savo gimtajam miestui dailiai supakuotą išmanųjį kultūrinį raktą, atrakinantį du-

ris į gyvąjį, pulsuojančią to miesto identitetą. Jam gražiai padėkojama, pasišypsoma, o raktas tiesiog padedamas. Gal ne į stalčių, gal matomesnėje vietoje, kokioje salono sekcijėlėje, perrištas ryškiu kaspinu, bet padedamas.

Ką tas raktas atrakina? Aktualia, realiai funkcionuojančią daugybės miestiečių, kurie bendrauja šiaurietiška šnektą, kalbinę savastį, kalbinę savivoką ir savivertę: daugybės miestiečių artimojoje atmintyje tebegyvas biografinės jų pačių, jų artimųjų patirtis ir jas lydinčias stiprias emocijas, atpažįstamą, nostalgiskai besisavinamą plačios aprėpties, t. y. miesto centre ir viename laike netelpančią, Šiaulių topografinę panoramą, kurioje tos patirtys skleidėsi, lokalius istorinius, politinius, ekonominius, kultūrinius ir kitokius nesenos praeities vaizdinius, kurie lengva, bet kaitria ugnele teberusena daugybės miestiečių prisiminimuose.

Raktas atrakintų duris visų išvardytų ir panašių faktorių ižiebiams įvairiausiems kūrybiškumo proveržiams, galimiems, tiesiog ore tvyrantiems jų kultūrinio įrašymo į miesto kūną, jų įembleminimo, įturistinio veiksmams. Atrakintų, nes Kmita pataikė į pačią šiuolaikinės šiaurietiškosios tapatybės šerdį, kurią kaip savą atpažįsta daugybė šiaurietų, o pripažįsta daugybė žmonių visoje Lietuvoje. Sumaniose rankose tas išmanusis raktas būtų pajėgus naujai atrakinti Šiaulių miestą, esamąją egzistencinę jo autentišką ir egzotiką, jeigu nedulkėtų sekcijėlėje už stiklo.

Bet tokioms autentiškos savasties, atrodo, nereikia, jos net kažkiek gėdijamasi, kaip tūlas studentas ar šiaurietis inteligentas mieste gėdijasi ir savo tėvų iš kaimo, ir kartais prasimušančio savo paties „kaimiško“ akcento. O ko reikia? Išprotautų, pritempiamų, iš numirusių kažkelintą šimtmetį po mirties prikėlinėjamų konstruktyvų, iš istorijos palėpių traukiamų ir reanimuojamų identitetų, kuriuos ruošiamasi jodinėti kaip oficialiai emblemiskus arkliukus, nepaisant akivaizdybės, kad geriausiu atveju jie absoliučios daugumos šiaurietų ir miesto svečių bus priimami kaip nebūlios, dėmesio netraukiančios kartoninės iškabos, o blogiausiu – kaip pelnytų pašaipos objektai.

Kaip reikia sugalvoti (o sugalvota!) XXI amžiaus Šiaulius dėl kažkokios formalios etnokartografinės priežasties staiga pradėti reprezentuoti kaip Žemaitijos, žemaičių miestą ar gal net kažkokią jų sostinę?! Pasakykite frazę „Šiauliai – Žemaitijos, žemaičių miestas“ Skuodo, Telšių, Varėnos, Utenos, Vilkaviškio, Vilniaus ar Panevėžio publikai ir tiesiog stebėkite daugumos reakcijas. Akimaju taps aišku, ko toks sugalvojimas vertas. Paklauskite šiaurietų daugumos: jie labiau tapatinasi su žemaityste ar su šiaurietiška šnektą, su istorine Žemaitija ar su nūdienos „kmitiško“ pobūdžio Pietinio ir vadinamojo bulvaro istorijomis? Bus dar aiškiau, ko jis vertas.

Kai tinkantis kultūrinis raktas paliekamas, pasakysiu šiaurietiskai, sekcijikėj, pradedama ieškoti administracinių galių laužuvo.

ŠIAULIAI

KINO KŪRĖJUI DISCIPLINA – VIENA SVARBIAUSIŲ

Du mėnesius „Etaplius“ redakcijoje vaizdo ir garso režisieriumi dirbantis kino kūrėjas Neivaldas Bikelis sako gyvenime besistengiantis pažinti kuo daugiau profesijų. Tarnavęs Krašto apsaugos savanorių pajėgose (KASP), ragaujantis žurnalisto duonos, kuriantis vaizdo siužetus, 27-erių vyras kitais metais kino žiūrovams pristatys Lietuvoje itin reto žanro – mistinės dramos – ilgametražį filmą „Aš ne viena“.

– *Esi kaunietis, Socialinių mokslų kolegijoje studijavai kūrybą ir pramogų industriją, penkerius metus savaitgalius leidai KASP, kuri kino filmus, o dabar ragauji ir žurnalisto, reklamų kūrėjo duonos. Kodėl imiesi įvairiausių veiklų?*

– Siekiu įgyti kuo daugiau patirčių. Dirbdamas naujienų platformoje, noriu pažinti žurnalistinį darbą, išmokti imti interviu. Žurnalistika moko viskuo domėtis, plėsti akiratį. Tai irgi menas – viskuo domėtis. Kuo daugiau pasiimi iš gyvenimo, tuo tampi universalesnis, nes supranti, kas kaip vyksta, kokie procesai ką lemia. KASP išmokau disciplinos, kurią galiu panaudoti filmavimo aikštelėje. Juk net kuriant viskas turi būti atliekama laiku. Menininkui negali duoti laisvės, veikla turi būti disciplinuota, tai labai svarbu. Nors darai iš idėjos, tvarka aikštelėje turi būti.

– *Kinas tavo gyvenime užima pačią svarbiausią vietą. Kodėl?*

– Nuo vaikystės buvo labai įdomu, kas yra kamera, koks apšvietimas yra geras, kaip atrodo filmavimo aikštelė ir pan. Būdamas 17–18 metų ėjau filmuotis, vėliau ir pats pradėjau filmuoti. Kūriau trumpametražius filmukus, o dabar jau dvejus metus statau ilgo metro filmą „Aš ne viena“.

Jo žanras – mistinė drama. Noriu iškelti problemą: kodėl Lietuvoje nėra kuriami mistiniai filmai? Kodėl filmai labai retai kuriami miesteliuose? Amerikoje labai populiari kurti mistines dramas miesteliuose, susieti kažkokią siaubo istoriją su vietove. Filmavimui pasirinkau savo vaikystės miestelį Utenos rajone – Vyžuonas. Ten, pas močiutę, praleidau vasaras – naktį pažadintas galėčiau pasakyti, kur kokia gatvelė, kur koks objektas. Kuriant filmą, rašant scenarijų, šis žinojimas labai praverė.

– *Kino filmo komanda – talentingi Lietuvos kino kūrėjai. Kaip juos suradai?*

– Pradžioje turėjau idėją, scenaristę, kuri suktu kartu rašyti scenarijų, ir visiškai neturėjau pinigų, filmo biudžeto. Per septynis mėnesius parašėme scenarijų, ieškojau ir kino kūrimo komandos. Filmuoti sutiko 25-erių metų patirtį turintis operatorius Mykolas Alekna. Jam itin patiko idėja filmuoti mažame miestelyje, nes vilniečiui Vilniuje filmuoti buvo labai pabodę. Jis su visa įranga iš idėjos atvyko pagelbėti.

Į pagalbą atėjo iš Vyžuonų kilusi Kristina Kunčinitė, kuri yra kol kas ilgiausiai rodomo lietuviško serialo „Nekviesta meilė“ režisierė. Antrasis filmo režisierius Evaldas Leskauskas – profesionalus aktorius, Kauno valstybinio muzikinio teatro

choro artistas, Socialinių mokslų kolegijos vaidybos ir scenos kalbos dėstytojas.

– *Filmas yra apie jaunus žmones. Kokie aktoriai kuria vaidmenis?*

– Jauni. Daugelis profesionalūs, bet pagrindinių vaidmenį atlieka neprofesionali aktorė. Esu dirbęs su ja, ji turi savotišką braižą, nesigailiu: visi buvome sužavėti, ką išdarinėjo aikštelėje. Taip pat vaidina Saulius Bagaliūnas – Kauno lėlių teatro ir Kauno mažojo teatro aktorius, LNK televizijos garsintojas.

– *Kada filmą išvys televizijos žiūrovai?*

– Planuojame, kad 2023-iaisiais. Dabar ypač dirbame ties filmo garsu – siekiame maksimalios kokybės. Studijoje kuriame filmo dubliažą su visais aktoriais, visas garsas nuo paukščių čiulbėjimo iki vėjo dvelkimo perdarytas studijoje. O kur dar muzika? Tai atima labai daug laiko. Svajoju kuo greičiau filmą pabaigti, atvykti į kino salę, rodyti jį žiūrovams ir stebėti reakcijas.

Vaizdo įrašą galite žiūrėti
portale **Etaplius.lt**.

Dianos Bakanaitės nuotraukos

etaplius

„Kvadratas. Meno teritorija“
Nemokamas savaitraščio „Etaplius“ priedas
Leidžiamas nuo 2022 m. sausio 28 d.
Tilžės g. 74, LT-78140, Šiauliai.
Įm. k. 300618252.
PVM kodas LT100002852714.

Leidžia VŠĮ „Šiauliai plius“ kartą per mėnesį –
paskutinį kiekvieno mėnesio penktadienį.
9 000 egz.

Leidinyo platinamas kartu su
savaitraščiu „Etaplius“.
Leidinį galima rasti partnerių įstaigose.

www.etaplius.lt
Redakcija: redakcija@etaplius.lt
Reklama: reklama@etaplius.lt
Tel. 8 700 12 161.
Direktorė Giedrė Brazlauskaitė.

Vyr. redaktorė Oksana Laurutyte.
Dizainerė Emilija Sasnauskaitė.
Kalbos redaktorė Elena Monkutė.

Rėmėjai:

Partneriai:

ŠIAULIŲ
SKYRIUS

FOTOGRAFIJOS
MUZIEJUS

ŠIAULIŲ
KULTŪROS
CENTRAS

VALSTYBINIS
ŠIAULIŲ
DRAMOS
TEATRAS

polifonija
choras

ŠIAULIŲ MENŲ MOKIKLIA

ŠIAULIŲ APGIEVIMO
KILNOS VIEŠOJI
BIBLIOTeka

Dzelai

ŠIAULIŲ DAILĖS GALERIJA,
ŠIAULIAI ART GALLERY

Kviestiniai autoriai:

Lietuvos dailės teoretikas,
kritikas Virginijus Kinčinitis;
humanitarinių mokslų daktaras
docentas Vigmantas Butkus;
vizualiųjų menų asociacijos „Anima Mundi
Academy“ filosofas Jurgis Dieliautas.

**„Kultūra yra plonytis sluoksnelis,
kurį gali ir lietus nuplauti.“**

Erichas Marija Remarkas

**Kad lietus nenuplautų, tapkite
KVADRATO sergėtoju!**

Jūsų parama bus skirta kultūros leidiniui
„Kvadratas. Meno teritorija“ stiprinti.
Paramos sąskaita: LT567300010098028897,
AB „Swedbank“.

Kaip paskirti nurodykite: „Parama Kvadratu“.